

Les aromes d'aquells països de l'Est

DE VIAJE POR EUROPA DEL ESTE
Gabriel García Márquez

Editorial:
Random House
Barcelona, 2015
Pàgines: 150
Preu: 15,90 euros

ELS MEUS COMENÇAMENTS
Panait Istrati

Traducció:
Anna Casassas
Editorial: Minúscula
Barcelona, 2015
Pàgines: 135
Preu: 13 euros

En el laberint literari dels anomenats països de l'Est hi conviuen trames amb interessos enfrontats, moltes vegades ocultes, soterrades o manipulades per la narrativa oficial. Trames que avui es poden matisar i contextualitzar, però que mai haurien de ser negades. D'aquí la importància que avui ens arribi *Els meus començaments* de Panait Istrati, autor en llengües francesa i romanesa nascut a Braila, una vila portuària situada en un dels braços del delta del Danubi, i fill d'una bugadera i un contrabandista grec a qui mai va arribar a conèixer.

Anomenat el Gorki dels Balcans, Istrati capta la complexitat del món propi, el de l'adolescència, quan entra a servir en una taverna regentada per un grec explotador; i el de la primera joventut, quan opta per emigrar a França fent-se polissó. El mèrit rau en el fet que l'autor construeix un relat singular i ple d'humanitat, de prosa viva, poètica i acolorida, amb un alt sentit de l'oralitat, que recorda les històries de Jack London. Escrit el 1927, quan ja tenia 40 anys, *Els meus començaments* és una autobiografia emotiva que retrata experiències dures però conserva un humor sorneguer.

Controvertit i admirat a parts iguals, als inicis de la seva carrera se'l considerava un revolucionari però en els darrers anys se'l va titllar de feixista, Istrati va ser un dels escriptors convidats el 1928 per les autoritats soviètiques per conèixer Rússia, on va coincidir amb Nikos Kazantzakis. Però la imatge que va donar d'una realitat encriptada i paradoxal li va costar un descredit que va tallar la difusió de la seva creació literària,

Manifestació a Budapest el 1956 BBC

de la qual afortunadament ara ens n'arriba una petita mostra amb l'incertada traducció al català d'Anna Casassas.

Qui tres dècades més tard també viuria un intens periple iniciàtic per l'òrbita soviètica –i tal com havia fet Istrati en va saber retenir les aromes–, va ser Gabriel García Márquez, aleshores corresponsal a París del diari colombià *El Espectador*, que va trigar dos anys a publicar les cròniques d'aquell recorregut a *De viaje por Europa del Este*, un text de lectura obligada per a corresponsals que vulguin entendre com el periodisme es transforma en literatura.

El viatge del Nobel per l'Alemanya Oriental, Txecoslovàquia, Polònia, la Unió Soviètica i especialment Hongria,

només un any després que s'hi sufoqués la revolució contra Moscou, era interessant periodísticament per entendre les democràcies populars quan encara no s'havia construït el mur de Berlín. García Márquez les explica amb una mirada honesta, de vegades fins i tot visionària, en un recull de cròniques excel·lentment cosides, que eleven els detalls a categoria i destil·len un humor negre que sovint esdevé la millor arma per retratar les disfuncions d'un sistema amic de l'absurd. "Els llibres de Kafka no es troben a la Unió Soviètica. Es diu que és l'apòstol d'una metafísica perniciosa. Però possiblement hauria estat el millor biògraf de Stalin." El mestre la clava. ✱

HISTÒRIA FERRAN AISA

Base publica un llibre inèdit del polifacètic Jaume Miravittles i Navarra (Figueres, 1906 - Barcelona, 1988). Amic de Dalí i de Buñuel, va actuar en les seves dues primeres pel·lícules surrealistes, *Un chien andalou* i *L'âge d'or*. De jove va militar a Estat Català i va participar en els Fets de Prats de Molló del 1926. Per les seves activitats subversives va ser empresonat. Durant la Segona República milità en el Bloc Obrer i Camperol fins al 1934 en què s'incorporà a l'ERC.

Els seus escrits periodístic els trobem a *L'Hora*, *L'Opinió* i *La Humanitat*. Miravittles va ocupar càrrecs rellevants durant la Guerra Civil, ja fos primer al Comitè Central de les Milícies Antifeixistes com, pos-

Inèdit sobre la Guerra Civil

teriorment, al Comissariat de Propaganda de la Generalitat de Catalunya. Des del Comissariat va crear la productora de cinema Laya Films i va conèixer nombrosos intel·lectuals que passaven per Barcelona, com ara André Malraux. En acabar la guerra es va exiliar a França i va dirigir la revista *El Poble Català*. Finalment va fixar la seva re-

sidència a Nova York, on va viure fins al 1963, en què va tornar a Catalunya.

Jaume Miravittles va ser autor de nombrosos llibres sobre la seva visió de la República, la Revolució i la Guerra Civil, per exemple *Episodis de la Guerra Civil Espanyola* (1972) i *Gent que he conegut* (1980). Aquest treball, *Veritats de la Guerra Civil Espanyola*, és un encàrrec que li va fer el president Companys al seu exili de París per donar a conèixer les veritats d'aquells fets històrics. Miravittles va redactar-lo des del punt de vista del govern de la Generalitat de Catalunya i, especialment, seguint els paràmetres del mateix Companys. El text d'aquest llibre ha restat inèdit fins ara. L'historiador Ra-